

KİMLİK, KÜLTÜR ETKİLEŞİMİNDE TASARIM*

IDENTITY, DESIGN IN CULTURAL INTERACTION

Asuman Aypek Arslan **

Öz

Kişisel ve aynı zamanda toplumsal ortak bir yaratım olan tasarım aracılığıyla geçmişimize ve günümüze yapılan ve bize sıradan gelen göndermeler, kültürel kodlarımız olup yaşamımızı ve kimliğimizi biçimlendirmektedir. Kimlik, bireylerin gerek kültürel gerekse yaşadıkları çevrelerdeki sosyal konum ve statülerinin karşılığı olan çok boyutlu, inanç, tutum, değer yargıları gibi yaşam biçimini sembolize eden bir kapsamın alt başlığıdır. Kültür ve kimlik kavramları hızla değişen dünyamızda ve birbirimize daha çok benzediğimiz bu küresel çağda, yerel olarak önemini bir kez daha ortaya koymaktadır. Toplumsal ortak belleği ve kültürel kodları yansıtan tasarımlar aynı zamanda hem yerel hem de evrensel özellikler gösterebilmektedir. Özellikle toplumsal bellekteki konuları yansıtan bir çalışmanın dünyanın başka bir ucunda yaşanmış toplumsal ortak bellek konularıyla örtüşebileceği görülmektedir. Kişisel kimlikler tasarım yoluyla ulusal ve evrensel kimliklere dönüşebilmektedir. Bireysel kimlik kavramı toplumsal kimlik kavramının özünü teşkil etmekte ve böylelikle toplumun sosyal ve kültürel değerlerinden oluşmaktadır. Toplum kimliğini somutlaştıran göstergelerin başında kültürel bir kurum olarak sanatı gösterebiliriz. Sanatçılar, tasarımcılar toplumun çağdaş kültürünü yansıtarak kültürün kimliğinin temsilinde yer alırlar. Tüm bu süreçleri görselleştiren tasarım da politika, sosyo-ekonomik ve din gibi kültürel kimliği etkileyen diğer faktörler ile bütünleşirler. Sanatçılar, tasarımcılar çağdaş kültürel kavramlarla bütünleşerek o değerleri betimlerler. Kültür genel olarak görünen ve görünmeyen olmak üzere iki unsurdan oluşmaktadır. Görünen katman insan düşüncesi ve emeğiyle oluşturulan şeyleri ifade etmektedir. Dil, sanat, tasarım, teknoloji gibi unsurlar görünen kültür katmanının içinde yer almaktadır. Bu katman, kültür hakkında ilk fark ettiğimiz ve algıladığımız şeylerin bütünü olarak da tanımlanabilir. Görünmeyen/manevi kültür ise toplumsal değerler, inançlar, normlar ve gelenekler gibi daha soyut ve zihinsel unsurları kapsar. Kültürü bu bağlamda açıklayan yaklaşımlara göre kültür, görünen/maddi ve görünmeyen/manevi unsurlarının karşılıklı etkileşiminden oluşmaktadır. Kültürün görünen unsurları, kültürün görünmeyen unsurlarından yansımalar ve izler taşır. Tasarımcı ise hem bireysel hem de sosyal kimlik ve kültürü ile maddi ve manevi olanı yansıtan kişidir. Nitel araştırma yöntemi kullanılarak yapılan bu çalışmada doküman incelemesiyle toplanan veriler, içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Çalışmanın sonunda; kültürün kimliklerin temel belirleyicisi olduğu her dönemde tasarımların şekillenmesine yön verdiği tespit edilmiştir. ve bu etkileşiminde tasarım olgusunun nasıl şekillendiği incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kimlik, Kültür, Tasarım.

Geliş Tarihi / Received
01.10.2020

Kabul Tarihi / Accepted
31.12.2020

Yayın Tarihi / Publication Date
01.02.2021

Sorumlu Yazar/Corresponding author
E-mail:

asuman.aypek@hbv.edu.tr

Cite this article: Arslan, A. A., (2021).
Kimlik, Kültür Etkileşiminde Tasarım,
D-Sanat, Cilt:1, Sayı:1.

Content of this journal is licensed under a
Creative Commons Attribution-
Noncommercial 4.0 International License.

*Çalışma; Ahmet Yakupoğlu Anısına 3. Uluslararası Sanat ve Tasarım Sempozyumunda Bildiri olarak sunulmuştur.

**Doç. Dr., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Sanat ve Tasarım Fakültesi Görsel Sanatlar Bölümü, asuman.aypek@hbv.edu.tr, :
<https://orcid.org/0000-0002-9400-2642>.

Abstract

References to our past and present and commonplace to us through design, which is a personal and at the same time social creation, are our cultural codes and shape our lives and identity. Identity is the subtitle of a multidimensional scope that symbolizes the lifestyle such as belief, attitude and value judgments, which is the equivalent of individuals' cultural and social position and status in their environments. The concepts of culture and identity once again reveal their local importance in our rapidly changing world and in this global age where we are more alike. Designs that reflect social common memory and cultural codes can also show both local and universal features. It is seen that a study that reflects especially the issues in the social memory can overlap with the social collective memory issues experienced in another corner of the world. Personal identities can be transformed into national and universal identities through design. The concept of individual identity constitutes the essence of the concept of social identity and thus consists of the social and cultural values of the society. Art as a cultural institution is one of the primary indicators that embody the identity of society. Artists, designers take part in the representation of the identity of culture by reflecting the contemporary culture of the society. Design, which visualizes all these processes, also integrates with other factors that affect cultural identity such as politics, socio-economic and religion. Artists and designers describe those values by integrating with contemporary cultural concepts. Culture generally consists of two elements, visible and invisible. The visible layer refers to things created by human thought and labor. Elements such as language, art, design, technology are included in the visible culture layer. This layer can also be defined as the totality of what we first noticed and perceived about culture. Invisible / spiritual culture includes more abstract and mental elements such as social values, beliefs, norms and traditions. According to the approaches that explain culture in this context, culture consists of the interaction of visible / material and invisible / spiritual elements. The visible elements of culture bear reflections and traces of the invisible elements of culture. The designer is the person who reflects both the individual and the social identity and culture, and the material and spiritual. In this study conducted using qualitative research method, the data collected through document analysis were analyzed by content analysis method. At the end of the study; It has been determined that in every period when culture is the main determinant of identities, it guides the shaping of designs. and how the design phenomenon is shaped in this interaction has been examined.

Keywords: Identity, Culture, Design.

Giriş

Kültürü iki farklı şekilde tanımlamak mümkündür. Birincisi, terimin bir grup insanın birleştirici özelliklerini ifade eden antropolojik anlamıdır. Bunlar; coğrafya yakınlığı, dil, entelektüel ve sanatsal gelenekler, akrabalık, dini, ekonomik ve politik sistemleri içerir. İkincisi; bir grup insanı diğer gruplardan ayıran koşullarını, dünya görüşlerini ve yaşam alışkanlıklarını ifade eden tanımdır (Peterson ve Anand, 2004). Fakat bir diğer kaynakta, bir bütün olarak kültür; “İnsan topluluklarına kimliklerini veren ve onları birbirinden ayırt eden özelliklerin toplamı ya da insanların simgeler eşyalar yaratması ve onları kullanması olarak ta tanımlanabilir” (Atik ve Erdoğan, 2014). Kültür, hızla değişen dünyamızda ve birbirimize daha çok benzediğimiz bu küresel çağda, yerel olarak önemini bir kez daha ortaya koymaktadır.

Kültür ile oluşturduğumuz soyut ve somut her şey o kültürün kimliğine işaret eder. Bir nesilden diğerine aktarılan, toplumu bir arada tutan bu kurumlar, o toplumda yaşayan insanların toplumsal kimliğini oluşturur. Ancak kimlik kavramı incelendiğinde; ulusal, toplumsal ve bireysel olmak üzere çeşitli açılardan yaklaşılabilecek bir kavramdır ve açıklanmaya muhtaç görünmektedir. Ulusal kimlik ve toplumsal kimlik kavramları birbirine yakın görünse de ulusal kimlik toplumsal kimlikten daha belirli sınırlara sahiptir. Çünkü o ulusa ait belirlenmiş göstergeler ile sınırlandırılmıştır. Ancak toplumsal kimlik daha girift bir yapı sunmaktadır.

Kimlik; sosyal bilimler tarihi boyunca, bireyin kişisel anlayışını ve ifadesini tanımlamak için kullanılan şemsiye bir terimdir. Kimlik aynı zamanda insanlar ve topluluklar için büyük bir anlam kaynağı olmuştur. Bireyin kimliğinin oluşmasında kişiliğin yeri büyüktür. Kişilik; gelişimsel bir süreçtir ve içinde olduğu güçlü bir sosyo-kültürel bağlama sahiptir. Kendini yansıtmaya ve benlik bilinci kapasitesini ifade eder. Kimlik böylece bir insanın tekliği içinde psikolojik, biyolojik ve toplumsal doğasıyla bütünleşmektedir.

Tasarım ve kültür her ikisi de farklı açıklama içeriği ile hem tarihsel süreçlerde değişime uğramış hem de farklı çalışma alanlarında alana özgü tanımlamalar kapsamında geliştirilmiştir. Tasarım terimi olarak "tasavvur" kelimesi yerine kullanılan bir sözcüktür. Bu bağlamda tasarım "düşleme, düşünme ve zihinde resimleme "anlamına gelmektedir. Tasarlamak da "kabataslak yapmak, planlamak ve model yapmak" deyimine karşılık olarak ifade edilen bir terimdir. Bu açıdan bakıldığında tasarlanmanın önceden belirlenmiş amaca varmak için gerçekleştirilen düşünsel bir süreç olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla tasarımın insanoğlunun varlığından bu yana var olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

Araştırmada verilere ulaşabilmek için doküman analizi yapılmıştır. Doküman analizi (incelemesi), yazılı kaynakların içeriğini kapsamlı, sistemli ve titizce analiz etmek için kullanılan bir nitel araştırma yöntemidir (Wach, 2013). Çalışmada doküman incelemesiyle toplanan veriler, içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Doküman incelemesi araştırılması hedeflenen olgu ve olaylar hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizi iken, içerik analizinde yapılan işlem, birbirine benzeyen veriyi belirli kavramlar ve kategoriler çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği şekilde düzenleyerek yorumlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

Kimlik, Kültür İlişkisi

Erickson'un kimlik oluşumuyla ilgili yazıları ve Marcia'nın kimlik durumu modeliyle ilgili açıklamaları ışığında, araştırmacılar kimliği gelişimsel bir süreç olarak ele almışlardır. Kimlik oluşumun insan deneyiminin evrensel bir özelliği olduğu yaygın bir varsayımdır. Kimlik terimi aynı zamanda kendini yansıtma kapasitesini ve benliğin farkındalığını ifade eder. Sosyoloji gibi grup davranışı da dahil olmak üzere rol davranışı kavramını açıklayıcı bir ağırlık verir. Buna bağlı olarak kimlik müzakere kavramı, sosyal ritüellerin kişisel deneyim yoluyla öğrenilmesinden kaynaklanmaktadır. Böylece bireyin, grupların ve sürekli birbirleriyle iletişim kuran toplumların kimliği oluşmaktadır. Psikologlar en çok kişisel kimliği veya bir kişiyi eşsiz kılan kendine özgü şeyleri tanımlamak için kimlik terimini kullanırlar (Sharma, 2014).

Kültür ve kimlik birbirinden farklı kavramlardır. Temelde birbirleri ile olan ilişkisi, kimliği kültürün belirlemesidir. Örneğin Avrupa halkları. Birçok konuda ortak olmaları nedeniyle bir Avrupalı kimliğinden bahsetmek mümkündür. Orta Asya toplulukları için de aynı durum geçerlidir. Oradaki topluluklar da benzer kültürel, ırksal, dinsel ve geleneksel açıdan birbirleri ile yakındır. Bazı ortak değerleri paylaşırlar ve Asyalı kimliğine bürünürler. Günümüz dünyasında ise durum çok daha başkadır. Gelişen teknoloji, artan bilgi ve bilgiye ulaşımındaki kolaylık, birçok ulusu birbirine daha da yakınlaştırmıştır. Günümüzde insanın kendisini tanımlaması onun en önemli sorunlarından biridir. Benlik ve kişilik insanın içinde yaşadığı toplumdan bağımsız olarak şekillenemez ve toplumdan bağımsız düşünülemez. Tarih, zaman, toplum, çevre, gelenek, kurallar ve ortak mekânlar kimlik aynasının gelişmiş parçalarıdır. Kimliği belirleyen önemli unsurlar arasında etnik, dinsel farklılıklar, ekonomik-sınıfsal ayrımlar, aile geleneği, dil, cinsiyet vb. gösterebiliriz. Fikirlerimiz ve inançlarımız kendi başına oluşmaz. Mutlak surette bir kültüre ihtiyaç duymaktadır. Dolayısıyla kişi, kültüre bağlı bir kültürel kimlik oluşturmadan kendi olamaz.

Sürekli değişen ve dönüşen dünyanın kültürler ve tasarım üzerinde önemli etki ve gelişim sağladığı görülmektedir. Teknoloji ve iletişim çeşitliliğinin oldukça hızlı değiştiği bu dönemde insanların kıtalararası iletişimleri, deneyimlerini paylaşabilmesi değişik kültürleri fiziki ortamlarında incelemesi ve deneyimlemesinin yanı sıra tasarımın ulaşılabilirliği, kültür ve tasarım alanlarında da zengin bir çeşitliliğin oluşmasını sağlamaktadır. Jameson'a (1998) göre bu çeşitliliğin oluşmasının en önemli sebeplerinden biride iletişim tasarımında farklı yöntem ve tekniklerin teknoloji ile çeşitlenerek kullanımıdır. Gelişen ve farklılaşan iletişim yöntemlerinin, toplumda yer alan farklı kimliklerdeki insanlar tarafından yaygın olarak kullanımı ile kıtalar arası ekonomik, politik, ideolojik ve kültürel konular, durumlar hızla aktarılabilir ve görülebilir" bir duruma gelmiştir. Yeni dünya düzeninde insanlar uzak kültürleri, yaşam biçimlerini, toplumsal yapıları tanıyarak zorunlu bir iletişim ve ilişki ağı içinde yer almaktadır.

Kimlik, Kültür Etkileşiminde Tasarım

Toplumların kendine has ortak birtakım değerler yaratmaları kişiyi aşar ve tüm toplumu ilgilendirir. O toplumu diğer toplumlardan farklı kılan özellikleri barındırır. Bu özellikler soyut bir takım düşünüş biçimleri ile toplumun yapısını ve düşünüşünü somut olarak gösteren biçimlerden oluşmaktadır. Toplum kimliğini somutlaştıran göstergelerin başında kültürel bir kurum olarak sanatı gösterebiliriz. Bununla birlikte sanatsal detayları incelerken kimliğin bir süreç değil bir etki olduğu unutulmamalıdır.

Çeşitli grupların tasarım ifadeleri, bir değer yargısı ortaya koymadan onları anlamamanın bir yoludur. Geniş bir kültür yelpazesini analiz ederken bir kültürü içerden veya dış perspektiften

değerlendirirken, farklı kültürlerin tasarım ürünleri, önem veya değer bakımından eşit görülür. Ancak bu her zaman böyle olmamıştır. Geçmişte sanat tarihçileri, belirli sanatçılara, kültürlere ve dönemlere ayrıcalık tanımışlardır. Tarihçilerin neyi analiz edecekleri ve neyi görmezden gelecekleri hakkındaki seçimlerinde belirli sanatçıların, kültürlerin veya dönemlerin önemi hakkında değer yargıları ürettiklerini söyleyebiliriz. Sanatın öneminin belirli bağlamlardaki bu sıralaması, kültürün ikinci bir anlamına işaret eder. Bu ikinci anlam kültürün belirli sosyal sınıflarla ilişkili uygulamalara, zevklere ve değerlere işaret etmesidir (Leuthold, 2011).

Kültür perspektifinin üretimi, kültürün sembolik öğelerinin içinde yaratıldıkları, dağıtıldıkları, değerlendirildikleri, öğretildiği ve korunduğu sistemlerle nasıl şekillendiğine odaklanır. (Peterson ve Anand, 2004). Bu anlamda tasarım; bir kültürün ayırt edici özelliğini oluşturan bir dizi süreçten biridir. Sanatçı sosyal gerçeklik ile doğrudan etkileşime geçerek medyanın sunduğu sahte gerçekliğin gündeminin farkındadır. Öte yandan sanatçılar toplumun çağdaş kültürünü yansıtarak kültürün kimliğinin temsilinde yer alırlar. Politika, sosyo-ekonomik ve din gibi kültürel kimliği etkileyen diğer faktörler ile bütünleşirler. Sanatçılar çağdaş kültürel kavramlarla bütünleşerek o değerleri betimlerler. Herhangi bir yerin görsel kültürü, halkının ortak düşüncelerinin göstergesidir. Kültür entelektüel eserleri belirli bir yerden ve çağdaş tanımlarımıza yardımcı olan ayırt edici bir özelliktir. Kültürel kimlikler dil, din ve sosyal yapıların yanı sıra belirli sanat eserlerinin tasarımların yerini ve zamanını yansıtır, ifade eder (Al-Abbas, 2016).

Görsel sembollerin doğası, yerleştirildikleri bağlam ve etkilendikleri ortamdır. Bu nedenle bir tasarımı çevreleyen ve onun görüldüğü ve kullanıldığı geniş ekonomik, sosyal ve politik ilişkiler ve durumlar ve uygulamalar dikkate alınmalıdır. Böylece izleyici tarafından görsel bir sembolün alınma biçimi büyük ölçüde mevcut sosyal, ekonomik ve politik iklim tarafından belirlenir. Bu nedenle görsel ikonlar yerel topluluklar ve içindeki ilişkileri ve daha sonra devletle olan ilişkilerini anlamamız için önemlidir. Her sembol farklı yorumlanabilir veya kemikleşebilir. Daha önce uyandırdığı gerçeği çağrıştırmak için şu anda başarısız olabilir. Her şeyden öte her sosyal grup ve her birey gerçekliği farklı bir biçimde şekillendirmesi, sembolizmi kendi arzularına göre bükmesi muhtemeldir. Bu nedenle toplumlar işaret ve sembollerini yeniden icat eder ve onları farklı bağlamlarda ele alır. Referans ve anlamlarını dönüştürür.

Tasarım hemen hemen her alanda uygulanabilen çok çeşitliliğe sahip, tüm disiplinlerle ilişkili olan bir alandır. Endüstriyel tasarım, moda ve tekstil tasarımı, mücevher ve takı tasarımı, grafik tasarımı, görsel iletişim tasarımı, web tasarımı, teknoloji tasarımı gibi pek çok alanda uygulanmaktadır. Diğer tüm tasarım alanları toplumların kimlik ve kültürlerini yansıtırken en çok görsel alana hizmet eden tasarım uygulamaları kültürler arası iletişimin sağlanmasında etkin olarak kullanılmaktadır. Tanıtım ve reklamlar, bilgilendirme tasarımları, fotoğraf, web tasarımı gibi pek çok uygulama alanı görsel tasarım uygulamaları olarak kültürlerin diğer kültürler ile etkileşimini sağlamaktadır.

Margolin (2005) tasarımın anlamsal ve profesyonel gelişimini üç temel anlayışla ele almaktadır. Ona göre ilk olarak, insanlık tarihine baktığımız zaman bütün kültürler yaşam şartları doğrultusunda hayatta kalmak için ihtiyacı olan temel maddesel ve görsel ürünleri üretmişlerdir. Bu anlamda tasarımın, insanlığın gelişimiyle beraber tüm süreçlerde ve tüm toplumlarda var olduğu, kültürlerle göre farklılıklar içerdiği görülmektedir. İkinci olarak, Sanayi Devrimi ve Bauhaus öğretileri ile birlikte, makinalaşmanın ve ürün üretiminin serileşmesi, kitle kültürünün oluşması, iletişime olan ihtiyacı daha da arttırmış dolayısıyla tasarımın gerekliliği çok net anlaşılmıştır. Modernizm ile birlikte tasarım

anlayışı toplumların gelir düzeyinin artması, sosyal yapıları ve teknolojik ilerlemenin güçlenmesi ile tasarım ve tasarımcı kavramları uzmanlık alanı olarak kabul edilmişlerdir.

Modernizmin başlangıcında her toplum kendi kimlik ve kültürü ile ihtiyaçları doğrultusunda tasarımlar oluştururken yirminci yüzyılın sonlarına doğru tasarım anlayışının evrensel bir dil haline dönüştüğü görülmektedir. Avrupa merkezli olarak gelişen üretici - tasarımcı modelin yanı sıra akademik anlamda eğitim veren kurumların yapılanmasıyla, Avrupa' dan Amerika 'ya giden tasarımcıların ve tasarımcı akademisyenlerin etkileşimi ve paylaşımı ile tasarımın kültür ve kimlik etkileşiminde pek çok örneğinin ortaya çıkmasına olanak sağlanmıştır.

Tasarım yirminci yüzyılın sonlarına kadar daha çok tüketim kültürü içinde ele alınmış ve irdelenmiştir. Ancak bu süreçten sonra tasarım toplum-kültür kavramı ile birlikte anılarak sosyal ve kültürel tarih, tasarım tarihi, görsel kültür, sosyoloji ve antropoloji gibi birçok farklı alanda farklı bir biçimlerde ele alınmıştır (Sparke, 2004). Teknoloji en önemli evrensellik biçimi olarak ortaya çıkarken, kültür ve gelenekten kopuk olmamalı özel durumlara, bölgesel farklılıklara uyum göstermeli, malzemede kalite ve yaşam standardında zenginlik sağlamalıdır.

Çeşitliliğin yarattığı birçok olumlu ya da olumsuz durumdan bahsedilebilir. Bu durumların oluşturduğu çerçeve içerisinde tasarımı bir fırsat, sorun çözücü, rekabet aracı veya kültürel sürdürülebilirlik için bir yöntem olarak algılamak mümkündür. Bu noktada tasarımın akademik ve profesyonel anlamda kendini nereye konumlandıracağı önem kazanmaktadır. Er'in (2001) de değindiği gibi günümüz dünyasında merkez ile çevre arasındaki politik ayrımlar azalmış ve "ekonomik ve kültürel etkileşim" belirgin bir şekilde artmıştır. Tasarım birçok farklı alanda olduğu gibi yerel özelliklerin küresel fırsatlara çevrilmesi açısından önemli bir potansiyel barındırmaktadır. Tasarım pek çok farklı alan ile etlileşim durumundadır (Mc Coy, 1990).

Bu sebeple tasarımcı problem çözme yöntemlerine, biçimlendirme, teknik yetenekler, tasarım teorisi ve tarihi, sanat tarihi, üretim ve fabrikasyon teknikleri yanında sosyoloji, psikoloji ve geniş bir sanat ve bilim eğitimine de sahip olmak durumundadır. Tasarım üreten kişiler kültürü yaratırlar ve kültürlerinin tarihini ve dinamiklerini bilmeleri durumundadırlar. Mesleklerin giderek uzmanlaşma eğiliminde olduğu bir dünyada tasarımcılar da birçok farklı disiplinin kesişim noktasında, geniş bir vizyona sahip olmanın avantajını kültürlerin aktarılaması noktasında kullanabilirler.

Tasarım "ticari bir araç olmamak" için disiplinlerarası yapısını ve düşünce biçimini çağdaş anlayışın da ötesinde tutarak toplumu yönlendirici bir tutum takınmalı ve gerekirse kendi kültürünü de eleştirebilecek bir geniş görüşlülük sahibi olmalıdır. Sonuçta bu tutum tasarımcının ve tasarımın etik değerlerinin de belirleyicisi olacaktır.

İlhan'ın (2006) belirttiği gibi tasarım ya "modern dünyada , kapitalizme hizmet eden ve tüketilince unutulup yok olacak bir araç olarak görülecek ya da toplumların gereksinimlerine cevap verecek, dünyayı insanlar ve diğer canlılar için daha iyi, daha sürdürülebilir bir yer haline getirecek entelektüel bir çalışma alanına dönüşecektir.

Buradan hareketle, tasarımlar oluşturulurken ait olduğu toplumsal yapının kültüründen uzak, yapay göstergeler ve klişeler olarak kullanılmasının çok bir anlam ifade etmeyeceği söylenebilir. "Tasarımcının kendi kültüründen - ya da başka kültürlerden- etkilenirken bir yandan da onu dönüştürmesi ile oluşturulacak etkileşimli ve karşılıklı faydaya dayalı bir yapıyı sağlayacak şekilde eğitilmesi, tasarımın içinde bulunduğu toplumun gerekliliklerini daha iyi karşılayabilmesi,

eğitiminde basit bir mesleki öğretimden fazlası olarak "anamlı bir varoluş" a (Er, 1998) sahip olabilmesi açısından önemlidir.

Sonuç

Tasarımın, disiplinler arası yapısı ve sürekli farklılaşan anlamları olduğu için her zaman teknoloji, ekonomi ve siyasal yapılar ile etkileşimi olmuştur. Fakat yüzyılın sonuna doğru tasarımın amaçlarında değişimler olmuş ve " günlük yaşam içerisinde anlam yaratmak ve bunu yansıtmak" durumuna dönüştüğü görülmektedir. Zaman içerisinde tasarım disiplini kimlik ve kültür kavramlarını farklı biçimlerde konu etmiş, değişik açılardan anlayışlarla yansıtmıştır. Kültür farklı kullanım alanları üzerinden tasarım ile sürekli olumlu ya da olumsuz sıkı bir ilişki içerisinde olmuştur.

Tasarımda kullanılan kültürel öğeler; geçmiş, şimdi ve gelecek arasında disiplinlerarası bir kavşak sağlamaktadır. Her yerin heryere, her şeyin herşeye benzediği dünyamızda kültürel öğeler büyük önem kazanmaktadır. Toplumların kültürel öğelerle yoğurdukları sanat eserleri ve tasarımlar, oluşturulduğu dönemin ve oluşturulduğu topluluğun ruhunu ve atmosferini yakalayarak güçlü bir kimlik hissi yaratırlar. Tasarımda kullanılan kültürel öğeler, bireylerin hayal gücünü harekete geçirerek içinde yaşadıkları toplum kimliğinin daha derin hissedilmesini, çevresini bir bütün olarak algılamasını, sosyal olan hakkında öğrenmeyi ve düşünmeyi teşvik eder. Sürekli gelişen teknoloji sayesinde tasarımcının önündeki imkânlar artarak kültür aktarımı konusunda belirleyici rol oynayabilir. Tasarımcının tasarımlarında özgür ve özgün olması etik olarak nasıl bir duruş sergilediği kültürü nasıl yansıttığı kadar önemlidir. Tasarım kültürlerin somut verilerle nesilden nesile aktarımını sağlamaktadır. Yapılan tasarımlarda toplumlara ait kültürel kimlikler ön plana çıkarılarak yeni nesillere klavuzluk yapılabilir. Toplumlann kültürünü yansıtan öğelerle tasarlanan her bir tasarım bireylerin kendi kültür ve kimliklerine karşı daha duyarlı ve bilinçli olmalanna katkı sağlayarak, kültürel bir envanter oluşturulmasına da katkı verebilir.

Kaynakça

- Al-Abbas, M. B. (2016). The Emergence of Death Representations in Visual Arts:Stereotypes and Social Realities. *International Journal of Social Sciences, Special Issue Volume 2(1)*, 1733-1743. doi:<http://dx.doi.org/10.20319/pijss.2016.s21.17331743>
- Atik, A., & Erdoğan, Ş. (2014). Toplumsal Bellek ve Medya. *Atatürk İletişim Dergisi*, 1-16.
- Er, H. A., (1998). Ürün Tasarımı Eğitimi: Bir Varoluş Sorunu Üzerine Provokatif Düşünceler, *Nesnel 1: Türkiye'de Endüstriyel Tasarım Eğitimi*, Der. H. Alpay Er, Fatma Korkut, Özlem Er, Boyut Yayın Grubu, Ankara.
- İlhan, A. O., (2006). Tasarımın Libidinal Ekonomisine Giriş: Arzu, Nesnel ve Özne, *Türkiye'de Tasarımı Tartışmak: III. Ulusal Tasarım Kongresi Bildiri Kitabı*, İstanbul, 19–22 Haziran/ der. H. Alpay Er [ve diğ.], İTÜ Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü.
- Jameson, F., (1998). "Notes on globalization as a philosophical issue" In F. Jameson & M. Miyoshi (Eds.), *The cultures of globalization* (pp:54–77). London: Duke University Press
- Leuthold, S. M. (2011). *Cross-Cultural Issues in Art-Frames for Understanding*. New York: Taylor&Francis e Library.

- Margolin, V., (2005). A World history of Design and the History of the World. Journal of Design History, Vol. 18, No. 3. Oxford University Press.
- McCoy, K., (1990). Professional Design Education: An Opinion and a Proposal. Design Issues, Vol. 7, No. 1, Educating the Designer. (Autumn), pp. 20–22.
- Nişanyan, S., (2002). Sözlere Soyağacı. Adam Yayınları, İstanbul.
- Peterson, R. A., & Anand, N. (2004). The Production of Culture Perspective. Review in Advance, 311-334. doi:10.1146/annurev.soc.30.012703.110557
- Sharma, S. (2014). Self, Identity and Culture. S. Menon içinde, Interdisciplinary Perspectives on Consciousness and the Self (s. 1-11). India. doi:10.1007/978-81-322-1587-5__10
- Sparke, P., (2004). An introduction to design and culture (1900 to the Present), Edition 2.0. Routledge, London.
- Wach, Elise. (2013). Learning about qualitative document analysis. IDS Practice Papers, Erişim adresi:https://www.researchgate.net/publication/259828893_Learning_about_Qualitative_Docment_Analysis Erişim tarihi:01.09.2020.
- Yıldırım, A., Şimşek, H. (2011). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayınları.